

«ΤΑ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ο πολυπόθητος σιτοβολώνας και οι ανάγκες του

Η προσάρτηση της Θεσσαλίας και μέρους της Ηπείρου στα 1881 δημιούργησε νέους προσανατολισμούς στην εξωτερική μας πολιτική και την εθνική άμυνα. Με τη Θεσσαλία οργανικό πλέον μέλος του ελληνικού κράτους, και παραμεθόρια περιοχή του κράτους, προσεγγίσαμε, (γίναμε όμοροι), τις αλύτρωτες περιοχές του Ελλαδικού χώρου, τη Μακεδονία και την Ήπειρο.

Πλέον αυτών δημιουργήθηκαν με την προσάρτηση προϋποθέσεις ευνοϊκές για την οικονομία μας. Αποκτήσαμε ως κράτος τον πολυπόθητο σιτοβολώνα. Αυξήθηκε η έκταση του εθνικού χώρου κατά 27,7% και του πληθυσμού κατά 18,0% (ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, Αθήνα, 1987).

Τότε λοιπόν, στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, έγινε αντιληπτό και παραδεκτό από όλους πως η αιμορραγία του Δημοσίου Ταμείου, που είχαμε από την εισαγωγή σταριού και άλλων δημητριακών για τη διατροφή μας και τη νομή των ζώων, (ιδιαίτερα του στρατού), από την τότε Ρωσία, Ουκρανία και Ρουμανία, μπορούσε να αντιμετωπισθεί με την αξιοποίηση των πεδινών περιοχών της Θεσσαλίας και της Ηπείρου, (περιοχή Άρτας), που περιήλθαν στην επικράτεια. Με την αξιοποίηση αυτή θα μπορούσε να χορτάσει ο ελληνικός λαός και να καλύψει της ανάγκες του σε ζωοτροφές και φυσικά να περιορίσει ή να εξαλείψει την εξάρτησή του από το εξωτερικό. Θεμελιώδεις προϋποθέσεις για τη γεωργική ανάπτυξη ήταν δύο :

- α. Αλλαγές στο ιδιοκτησιακό της γης, και
- β. Αλλαγές στις εδαφοϋδατικές συνθήκες ανάπτυξης των καλλιεργουμένων φυτών.»

Οι στόχοι των υδραυλικών έργων της Θεσσαλίας

Θα σταθώ κάπως περισσότερο στις αλλαγές, που έπρεπε να γίνουν στις εδαφοϋδατικές συνθήκες ανάπτυξης των καλλιεργουμένων φυτών. Ο τόπος, (το λεκανοπέδιο), είχε ανάγκη έργων εγγείων βελτιώσεων. Έπρεπε να προστατευθούν οι αγροί από τις κατακλύσεις του Πηνειού, των παραποτάμων του και των λοιπών χειμαρρωδών ρευμάτων την περίοδο των πλημμυρών. Να αποξηρανθούν τέλματα, έλη και βάλτοι. Να επιτευχθεί η στράγγιση των αγρών με έργα αποστράγγισης και υποστράγγισης, ώστε έγκαιρα να γίνεται η σπορά των εαρινών και η συγκομιδή τους. Υπενθυμίζω, ότι πριν γίνουν τα υδραυλικά έργα, λιγότερη από τη μισή πεδινή έκταση (48,57%), του λεκανοπεδίου ήταν καλλιεργήσιμη. Η υπόλοιπη (51,43%) ήταν λίμνη, έλη, τέλματα και υδρόπνικτες περιοδικά εκτάσεις.

Η λεκάνη απορροής του Πηνειού έχει έκταση 10.616.000 περίπου στρ. στην οποία περιλαμβάνεται και η υπολεκάνη της Κάρλας-Παρακάρλια. Η τελευταία είχε έκταση 1.550.000 περίπου στρ. δηλαδή ποσοστό 14,6% εκείνης του Πηνειού. Οι αριθμοί αναφέρονται στην προ του 1934 κατάσταση. Μετά την εκτέλεση των έργων η λεκάνη απορροής της Κάρλας-Παρακάρλια περιορίσθηκε

στα 1.073.000 στρ., δηλ., επήλθε μια μείωση κατά 475.000 στρ. ή 30,65%.

Τα έργα, που έγιναν κατά καιρούς, (από τους Πελασγούς, όπως και τους Τούρκους), ήταν μικρής δυνατότητας και σε κάθε περίπτωση δεν αλλοίωσαν την εικόνα αυτή.

Τα αρχικά επιτεύγματα μετά την εκτέλεση των υδραυλικών έργων Α τάξεως, υπήρξαν θεαματικά. Προστατεύτηκαν πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά, οικισμοί, δρόμοι και άλλα δημόσια έργα. Και το σημαντικότερο μπήκαν τα θεμέλια για να προχωρήσουμε σε έργα γεωργικής υδραυλικής Β, Γ, Δ τάξεως, που σημαίνει πύκνωση του δικτύου στράγγισης. Έτσι άνοιξε ο δρόμος για τα αρδευτικά έργα με τη χρησιμοποίηση πηγαίων και υπογείων υδάτων. Ο στόχος, όπως προδιαγράφηκε στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, ήταν ολοκληρωτική άρδευση (Οικονόμου Ν.Κ.- Χατζηλάκος Γ.Α. 1952).

Κι ακόμα με τα έργα θα αποκτούσαμε το αναγκαίο δίκτυο αγροτικής-επαρχιακής οδοποιΐας, αφού πλήθος τεχνικών έργων (αναχώματα, γέφυρες, οχετοί, διαβάσεις κ.α.) θα κατασκευάζονταν σύμφωνα με τη μελέτη.

Η υγεία των Θεσσαλών

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι: παράλληλα με τα οικονομικά οφέλη από τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, που επηρεάζει και παρασύρει προς περαιτέρω άνοδο το δευτερογενή (βιοτεχνία-βιομηχανία) και τον τριτογενή (Υπηρεσίες, κ.α.) με τα υδραυλικά έργα θα αντιμετωπίζαμε την ελονοσία που ήταν τα χρόνια εκείνα μάστιγα για τους Νεοέλληνες. Ο τίτλος της πρώτης μελέτης (1913), είναι :

ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Τον τίτλο αυτό διατήρησαν όλοι οι επόμενοι μελετητές. Κοντολογίς οι παραπαπούδες, παπούδες και πατεράδες μας **είχαν σχεδιάσει ένα θαυμάσιο εγγειοβελτιωτικό έργο πολλαπλού σκοπού** κάτι που επισημάνθηκε πολλές φορές (Χατζηλάκος Γ.Α. 1985). Μόνο οι όψιμοι επικριτές των έργων με τις καινοφανείς απόψεις, μόνο αυτοί επιμένουν να αγνοούν μαζί με άλλα προβλήματα (των πλημμυρών και της λειψυδρίας) και τα προβλήματα υγείας των πεδινών της Θεσσαλίας.

Το γεγονός ότι «οικολόγοι» άσχετοι και ανεύθυνοι με τα θέματα της δημόσιας υγείας, επικρίνουν το έργο διακεκριμένων υγιεινολόγων, (η Λάρισα έχει και την προτομή ενός εξ αυτών σε περίοπτη θέση της πόλης), που καταπολέμησαν την ελονοσία αρχίζοντας από την εξάλειψη των ελών, και όχι «χρησιμοποιώντας το DDT και άλλα ανθελονοσιακά φάρμακα», δείχνει και τη σοβαρότητα των ισχυρισμών τους, πως δήθεν «η ελονοσία πρακτικά έχει εξαφανισθεί πριν από τον εκτέλεση των έργων». Θα έλεγα ακόμη πως λόγοι οικολογικοί θα έπρεπε να αποτρέψουν τη χρησιμοποίηση του DDT, αν οι έντιμοι εκείνοι γιατροί διανοούνταν να πολεμήσουν την ελονοσία με το ισχυρό αυτό χημικό μέσο. Φυσικά δεν υπήρξε τέτοια σκέψη. Ακολούθησαν τη σωστή λύση, που ήταν τα ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΑ ΕΡΓΑ. Πράξη σωφροσύνης υπαγόρευσε τη λύση αυτή, αν και δεν υπήρξε δίλημμα.

Η αλήθεια, που δεν λέγεται.

Έγινε απολύτως φανερό, ότι το έργο της Κάρλας (όπως συνοπτικά αναφερόμαστε για τα υδραυλικά έργα

στην υδρολογική λεκάνη της τέως λίμνης), είναι μισοτελειωμένο ή μισοαρχινισμένο.

Έως τον τελικό στόχο (άρδευση από την λίμνη μετά την αποκατάστασή της, οπότε τα νερά της θα είναι κατάλληλα πλέον), χρειάζεται να γίνουν τα έργα. Ένα από αυτά, το με αριθμό 7, είναι ο ταμιευτήρας των 35.000 στρεμ. (± 5.000 στρεμ), σε κάθε περίπτωση όσων η οριστική μελέτη υποδείξει. Αν δεχθούμε μέσο ωφέλιμο βάθος 4-5 μ. έχουμε 140-175 εκατ. κ.μ. νερού, από τα οποία εκμεταλλεύσιμα θα είναι το 75%.

Σ' αυτό, το έργο, δηλ. την αποκατάσταση της τέως λίμνης Κάρλας είχε προγραμματισθεί το 1965 να προχωρήσουμε και βρεθήκαμε σύμφωνοι και με τους τεχνικούς-γεωτεχνικούς της ELECTRO-WATT, στην οποία η Κυβέρνηση ανέθεσε τη μελέτη του υδατικού προβλήματος της Θεσσαλίας. Τα γεγονότα όμως του Απριλίου του '67, ανέτρεψαν τους προγραμματισμούς αυτούς και μένουμε έκτοτε σε απραξία. Μια ευκαιρία, που παρουσιάστηκε με τη πρόταση της Σαουδικής Αραβίας χάθηκε στους δαιδαλώδεις διαδρόμους των συμφερόντων των κρατούντων κατά την 7ετία.

Μένω με την απορία. Γιατί η αλήθεια γύρω από τα έργα της Κάρλας αποσιωπάται ; Δεν την γνώριζαν ή την κρύβουν ; Και στη μία και στην άλλη περίπτωση κάτι δεν πάει καλά με όσους φορείς, ιδρύματα και πρόσωπα καταπιάστηκαν με το θέμα. Οι εξ αυτών ακαδημαϊκοί έχουν μεγάλη ευθύνη.

Δεν θα σταθώ στην οικονομική ευστάθεια του έργου, τόσο του μισοτελειωμένου όσον και εκείνου μετά την

ολοκλήρωσή του. Είναι δεδομένη, αυταπόδεικτη. Το συμπέρασμα είναι πως σωστά έκαναν τις επιλογές τους οι παραπαπούδες, παπούδες και πατεράδες μας, που κίτρινοι από την ελονοσία και με πρησμένες τις κοιλιές από το πλασμάδιο του Λαβεράν οραματίστηκαν και ξεκίνησαν την απαλλαγή τους και τη δική μας από τα έλη και τους βάλτους και προείδαν την προκοπή τους με την άρδευση των χωραφιών τους.

Η ελονοσία, που δεν γνώρισαν ευτυχώς οι νεώτεροι και που είναι εφιαλτική ανάμνηση για μας τους παλαιότερους, ήταν για την πεδινή Θεσσαλία αρρώστια ενδημική από τους ιστορικούς, πιθανόν και τους προϊστορικούς χρόνους. Ο χάρτης θνησιμότητας της χώρας δείχνει πως την περίοδο 1921-35 είχαμε στο Ν. Λάρισας (περιλαμβάνεται και η Μαγνησία που την περίοδο εκείνη συνυπήρχε στο Ν. Λάρισας) 6,5% θανάτους από ελονοσία, στο Ν. Καρδίτσας 7,3%, ενώ στην Αθήνα 0,5% και στη Χίο 0,4%, που ήταν το χαμηλότερο της χώρας. Αν αναλογιστούμε ότι το 6,5% αναφέρεται σε όλο το Νομό, τότε στην Κάρλα-Παρακάρλια ήταν πολλαπλάσιο αυτού, ίσως 50%. Η λαοφθόρος αυτή αρρώστια (ο χαρακτηρισμός είναι του γιατρού Κ. Σάββα, Καθηγητή Πανεπιστημίου-Ακαδημαϊκού), ήταν η μάστιγα της εποχής. Πράξη στοιχειώδους σωφροσύνης, άμυνας και προόδου ήταν το χτύπημα του «θηρίου» στο άντρο του, που ήταν τα έλη (από το έλος η λέξη ελονοσία), οι βάλτοι και οι υγρότοποι.

Αν θέλαμε να αναφερθούμε συνοπτικά στην νικηφόρα πάλη της επιστήμης με την νόσο, θα εντοπίζαμε την εποποιία αυτή στα αντιπλημμυρικά-εξυγιαντικά

υδραυλικά έργα της Θεσσαλίας και στον απηνή διωγμό των κουνουπιών, που αποτελούσαν τον συνδετικό κρίκο του υγιούς ατόμου με το ασθενικό, που φώλιαζε και από όπου μεταδίδονταν η αρρώστια. Το έργο αυτό της Πολιτείας έγινε από τα Υπουργεία Δημοσίων Έργων και Γεωργίας από τη μια μεριά και Υγείας από την άλλη. Έργο που ξεκίνησε στο τέλος της δεκαετίας του '30 και συνεχίστηκε και μετά τον πόλεμο. Τόσο τα αντιπλημμυρικά-εξυγιαντικά έργα, όσο και ο διωγμός των κουνουπιών μέσα ή κοντά στα αστικά κέντρα, απαιτούσαν πρώτα και κύρια επιστήμονες και συνεργάτες με ανώτερα ιδεώδη και ιδανικά, με άλλους λόγους Ανθρώπους.

Και μόνο από την άποψη της υγείας αν εξετασθεί το έργο, της αξιοποίησης της περιοχής Κάρλας-Παρακάρλια, η εκτέλεσή του υπήρξε μεγαλειώδης και σωτήρια, αν και δεν έχει ολοκληρωθεί.

(Η) κατάσταση των κολίγων στα τσιφλίκια της Θεσσαλίας της εποχή εκείνη. Κιτρινιάρηδες, αδύνατοι και «νταλακιασμένοι», καλλιεργούσαν τη γη με περιορισμένες σωματικές δυνάμεις (λόγω ελονοσίας, φυματίωσης και τα επακόλουθα των ασθενειών αυτών), κάτι που επηρέαζε αποφασιστικά και τις πνευματικές τους ικανότητες. Το βρίσκω απάνθρωπο να επιλέγουν οι «οικολόγοι» για τον εαυτό τους όμορφες, υγιεινές και άνετες πόλεις και για τους γεωργούς μας τους βάλτους και τα έλη, καταδικάζοντάς τους με τις επιλογές τους αυτές. Ας το σκεφθούν.

Με τα έστω και ημιτελή έργα στην Κάρλα και τα Παρακάρλια, αποκτήσαμε την υγεία μας. Κοντά σ' αυτήν έχουμε σε μόνιμη ετήσια βάση μερικά δισεκατομμύρια το

χρόνο από την πρωτογενή παραγωγή, που επηρεάζουν αποφασιστικά τη βιοτεχνία-βιομηχανία, το εμπόριο και τις υπηρεσίες. Μπορούμε να τα αβγατίσουμε αυτά τα δισεκατομμύρια αν προχωρήσουμε στην αποκατάσταση της Κάρλας, αν δηλαδή ολοκληρώσουμε το μισοαρχινισμένο έργο.

Είναι η μετουσίωση της γόνιμης Θεσσαλικής γης σε γεωργικά προϊόντα. Είναι ο μόχθος των Θεσσαλών γεωργών, αυτούς, που οι «οικολόγοι» τους βλέπουν «θλιβερούς», που με τη συμπαράσταση και τη βοήθεια της γεωργικής έρευνας, έστω και λειψής στον τόπο μας, και της σύγχρονης τεχνολογίας όσο κουτσουρεμένη κι αν είναι στον κάμπο μας, αξιοποιεί τη γη, το νερό και τον ήλιο.